

Sukututkimus – me jokainen voimme osallistua tavallamme – kaikkien panosta tarvitaan

Sukututkimus on elämän tarinoita, muistoja, tuokiokuvia, valokuvia - kaikkea sitä, mitä on ihmisen elämästä kerrottavana ja jonkun muistoissa. Sukututkimus on nimiä, päivämääriä, sukulaisuussuhteita, DNA:n pätkiä – tärkeitä työkaluja kokonaisuuden rakentamiseksi. Sukututkimusta tehdään monin eri tavoin. Jokaisella meistä on mahdollisuus lisätä sukututkimuksen sisältöä omin keinoin.

Arkistoitujen aineistojen tutkijat kaivelevat kirkonkirjoja, tuomiokirjoja, sanomalehtiarkistoja yms. Muut voivat kirjata muistiin suvussa kulkeneita tarinoita, ihmisten elämänkulkuja, asuinpaikkojen kuvauksia, valokuvia – yleensäkin muistitietoa oman sukuhaaransa ja lähisukunsa tapahtumista.

Seuraavassa esitettyjen muistelutapojen tallettaminen voi olla monenlaista: pieniä tarinoita, tuokiokuvia, elämän kulun kuvauksia. Niiden ei tarvitse olla kirjallisesti viimeistellyjä pitkiä jäsennellyjä kirjoituksia vaan pienetkin kuvaukset ovat aarteita sukututkimuksen lisätietoina. Näin saadaan ns. ”lihaa luiden päälle” sukukirjoihin ja niitä on mukavampi lukea. Jälkipolvet arvostavat oikeita ihmisille tapahtuneiden asioiden kuvauksia.

Valokuvat

Valokuvat ovat mainio väline tarinoiden innostajana. Yhdessä voidaan katsella vanhoja valokuvia ja kysellä kuvien sisällöstä – ketä kuvassa on, missä kuva on otettu, mikä on tilanne kuvauksen tapahtuessa. Kaikki tiedot kannattaa kirjata muistiin, jotta kuvat olisivat mahdollisimman käyttökelpoisia muistitiedon säilyttämiseksi.

Muistelutuokiot ja niiden tallettaminen

Kannattaa kysellä suvun vanhimmilta ja miksei vähän nuoremmiltakin heidän lapsuudestaan, vanhemmistaan, nuoruudestaan ja yleensäkin elämästä ja elämän tapahtumista. Kaikki tämä on hyvä kirjata muistiin tavalla tai toisella – tekstinä tai puheena. Nykypuhelimissa on mahdollisuus äänittää puhetta ja se on joskus erinomainen väline rupattelutuokioiden tallentamiseen. Keskustelu kulkee omia uomiaan eikä kenenkään tarvitse kirjata paperille tietoja kesken hyvän keskustelun. Jälkeenpäin muistiinpanojen tekeminen voi olla haastavaa ja jotakin oleellista voi jäädä muistamatta. Äänitteestä voi sitten myöhemmin kuunnella keskustelun sisältöä ja kirjata tekstiksi muistiinpanot. Ehkäpä vielä tarkentaa jotakin esiin tullutta asiaa lisäkyselyllä. Äänityksen käytöstä pitää sopia keskustelijoiden kanssa etukäteen.

On hyvä perustella äänityksen olevan tekninen apuväline muistiinpanoille ja kyseessä ei ole haastattelu. Monet ihmiset vierastavat haastattelua ja pyrkivät muotoilemaan puhettaan kelpolliseksi. Tämä jännittää ja estää usein olemasta spontaani. Olen toisinaan aloittanut kirjoittamaan kynällä muistiin olennaisia seikkoja voidakseni myöhemmin kirjoittaa niistä

selkeämmän koosteen. Keskittyminen kirjoittamaan muistiinpanoja häiritsee jossain määrin tuota rupatteluilmapiiriä. Tässä vaiheessa voi ehkäpä ehdottaa puhelimen äänityksen ottamista käyttöön, jotta voisın paremmin keskittyä olennaiseen eli keskusteluun. Toisinaan tämä johtaa keskustelukumppanin myönteiseen suhtautumiseen äänityksen käytölle.

Haastattelu

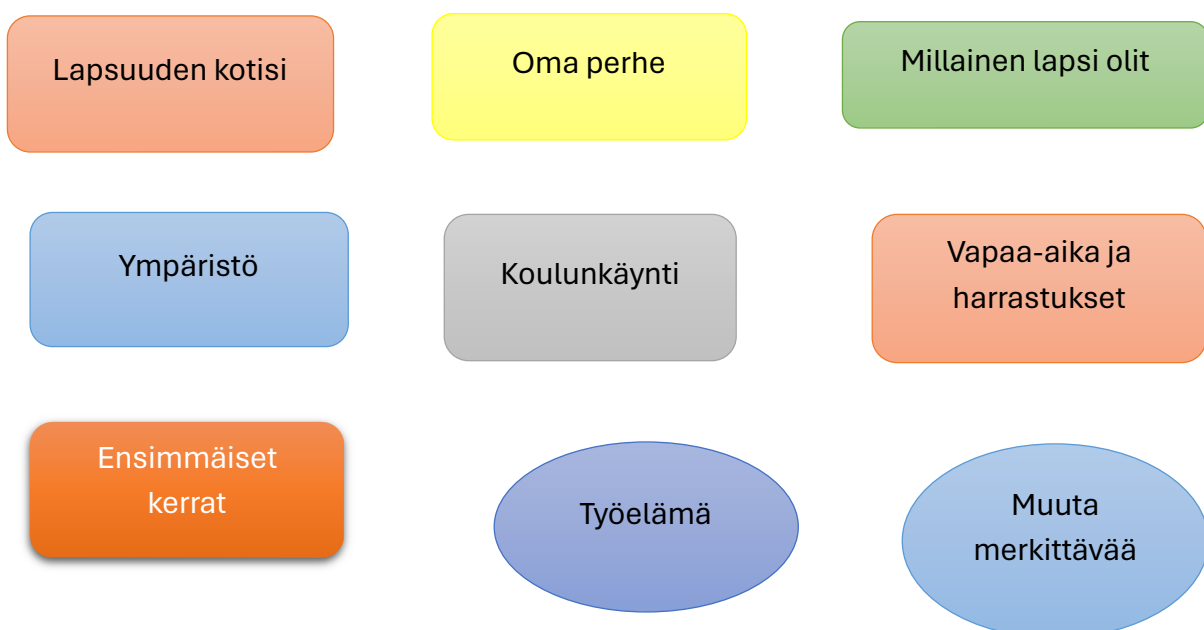
On muodoltaan jäsennellympi kuin edellä kuvattu rupattelutuokio, mutta yhteistäkin niillä on. Teemahaastattelu on keskustelun kaltainen haastattelu, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja aiheita. Teemoista puhutaan vapaassa järjestyksessä. Haastattelija laatii ennakkoon lyhyet kysymykset käsiteltävistä teemoista. Haastattelijan tehtävänä on johdattaa haastattelun kulkua ja tehdä täydentäviä lisäkysymyksiä: ”Mitä tarkoittit sanoessasi...?”, ”Kuvaile lisää...”, ”Kertoisitko vielä...”, ”Palataan vielä takaisin...”

Haastattelutieto säilyy kattavimmin tallennettuna äänitteenä. Käsin kirjoittamalla haastattelusta jää osa informaatiota tallentamatta. Äänitallenteeseen voi tarvittaessa palata myöhemmin.

Teemat

Muistelutuokioiden ja haastattelujen aiheina voi olla erilaisia teemoja tai ne voivat polveilla aivan muistelijan omien muistojen mukaisesti. Usein teemojen mainitseminen johdattaa muistelijan muistelemaan juuri teeman mukaista asiaa. Usein muistelija on mielissään, että häntä autetaan keskittymään yhteen aiheeseen kerrallaan. Yleensä on niin paljon muisteltavaa, että ei ole helppoa keksiä, mitä milloinkin alkaisi muistella. Eri teemoja voi käsitellä samassa muistelossa tai jakaa niitä sopiviksi kokonaisuuksiksi. Tai jutella vaikkapa vain yhdestä muistelijalle merkittävästä asiasta.

Teemat ja joitakin esimerkkikysymyksiä:

- **Lapsuuden kotisi:**
  - Miltä kodissasi näytti? Sisältä ja ulkopuolelta?
  - Miltä keittiö näytti? Mitä söitte? Miltä siellä tuoksui?
  - Mitä muita huoneita oli? Mitä huonekaluja, tauluja, seinävaatteita siellä oli? Oliko jotain mihin ei saanut koskea?
  - Millainen ilmapiiri/tunnelma siellä oli?
  - Mikä on paras muistosi sieltä? Entä huonoin?
- **Millainen lapsi olit:**
  - Olitko utelias, ujo, rohkea, puhelias, vilkas, seikkailunhaluinen, kekseliäs? Kerro kolme tilannetta, jossa luonteesi tuli näkyviin.
  - Oliko sinulla paras kaveri?
  - Oliko sinulla mielikuvituskaveria?
  - Luettiin sinulle iltasatu tai kuuluiko teidän perheessä iltarukous nukkumaanmenorutiineihin?
  - Oliko sinulla lempilelua?
  - Mitä pelejä tykkäsit pelata?
  - Mistä leikistä tykkäsit?
- **Oma perhe:**
  - Keitä perheeseesi kuului?
  - Mikä oli kunkin paras puoli? Ja ärsyttävin?
  - Mitä teitte yhdessä perheenä?
  - Oliko teillä lemmikkejä?
  - Oliko perheessäsi omia perinteitä tai tapoja juhlia erityisiä päiviä?
  - Millaisia tehtäviä sinulla oli perheessäsi?
  - Oliko perheessäsi jotain haasteita tai vaikeuksia?
  - Millaisia arvoja ja periaatteita vanhempasi sinulle opettivat? Millainen oli perheesi huumorintaju?
  - Miten muistat vanhempiesi näyttäneen tunteitaan?
- **Ympäristö:**
  - Kerro paikoista lapsuudessasi ja mitä niihin liittyi
  - Oliko lapsuudessasi joku vapaa-ajan viettopaikka (mökki tms.)?
  - Kävitkö usein isovanhempiesi tai muiden sukulaisten luona?
  - Matkustitteko jonnekin? Mitä muistoja sinulla on matkasta?
  - Missä paikoissa kävit kotisi lähellä (metsä, naapuri, kaverit, urheilukenttä, kauppa tms.)
  - Oliko sinulla salapaikkaa?
- **Ensimmäiset kerrat:**
  - Mitä kaikkea muistat tehneesi ensimmäistä kertaa? (elokuvat, teatteri, huvipuisto, junamatka, laivamatka tms.)
  - Mitä kaikkea muistat oppineesi (pyöräilemään, uimaan, lukemaan tms.)
  - Mitä toivoisit lapsuudessasi olleen toisin? Miksi?
  - Miten koet mainitsemiesi asioiden vaikuttaneen elämääsi myöhemmin?

- **Koulunkäynti:**
  - Koulumatkat, kulkuvälineet
  - Kuri ja kohtelu koulussa
  - Opettajat, kuka oli suosikkisi, pelkäsitkö jotain opettajaa
  - Kouluruokailu, missä syötiin, mitä syötiin
  - Välitunnit, mitä tehtiin
  - Syrjintä, ketä kiusattiin, kuka kiusasi ja miksi
- **Vapaa-aika ja harrastukset:**
  - Urheilu
  - Poliittinen järjestötoiminta
  - Seurakunnat, kerhot
  - Teatteri, elokuvat
  - Loma-ajat
  - Harrastukset eri vuodenaikoina
- **Työelämä**
  - Milloin aloit osallistua töihin
  - Mitä teit
  - Ammattiin kouluttautuminen
  - Mikä johdatti sinut tuohon työhön
  - Millainen palkka oli
  - Vaihdoitko työtä, työpaikkaa
- **Muuta merkittävää**
  - Mikä tapahtuma vaikutti elämäntyyliisi
  - Avioliitto ja perhe
  - Yhteiskunnalliset tapahtumat